

BARBARA DROBNIEWICZ

ANALIZA TRASEOLOGICZNA WYROBÓW KRZEMIENNYCH Z CMENTARZYSKA KULTURY CERAMIKI SZNUROWEJ W KONIUSZY, WOJ. KRAKÓW

Badaniami objęto materiały krzemienne pochodzące ze stanowiska kultury ceramiki sznurowej w Koniuszy, woj. Kraków, przy czym omówione będą te wyroby, na których powierzchniach dostrzeżono ślady użytkowania. Opracowanie niniejsze jest prowadzone według schematu opisu znalezisk przyjętego przez K. Tunię¹.

Analiza traseologiczna dokonana była przy użyciu mikroskopów Epityp 2 prod. Carl Zeiss Jena, przy zastosowaniu powiększenia 100× oraz MST-130 prod. PZO Warszawa, używanego do powiększeń 40×, a jej wynikiem jest poniższe opracowanie.

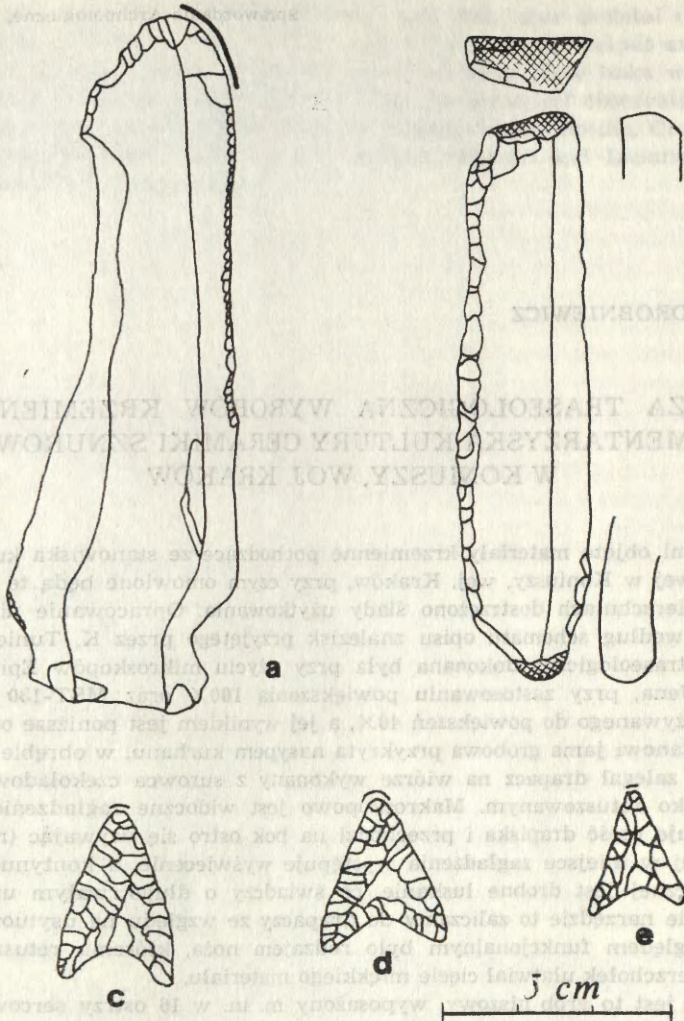
Obiekt 1 stanowi jama grobowa przykryta nasypem kurhanu, w obrębie której jako wyposażenie zalegał drapacz na wórze wykonany z surowca czekoladowego z drapiskiem płasko retuszowanym. Makroskopowo jest widoczne zagładzenie krawędzi, które obejmuje część drapiska i przechodzi na bok ostro się urywając (ryc. 1 a). Na stronie dolnej w miejscu zagładzenia występuje wyświecenie, a kontynuacją ich na krawędzi bocznej jest drobne łuskanie, co świadczy o długotrwałym użytkowaniu. Morfologicznie narzędzie to zaliczamy do drapaczy ze względu na usytuowanie retuszu. Pod względem funkcjonalnym było rodzajem noża, któremu retuszowany poprzecznie wierzchołek ułatwiał cięcie miękkiego materiału.

Obiekt 3 jest to grób niskowy, wyposażony m. in. w 16 ostrzy sercowatych oraz wiórowiec.

Najbardziej interesująca grupa zabytków z punktu widzenia traseologii to 16 ostrzy sercowatych, z których 12 posiada makroskopowo widoczne ślady zagładzenia na wierzchołkach, a u dwóch następnych ślady zagładzeń widoczne są pod mikroskopem. Dwa ostatnie okazy mają wierzchołki ostre bez żadnych śladów użytkowania. Wierzchołki pierwszych 14 ostrzy są w różnym stopniu zagładzone, od bardzo delikatnego „punktowego” zagładzenia na samym szczycie wierzchołka, do lekko wypukłego lub wypukłego obejmującego część wierzchołka i płaskiego ścinającego cały wierzchołek. Zagładzenia wierzchołków przebiegają równolegle do poprzecznych osi wyrobów (ryc. 1 c, d, e).

Na podstawie poczynionych obserwacji nasuwa się wniosek, że ostrza sercowate służyć mogły do cięcia miękkiego materiału przy użyciu pojedynczych sztuk lub zespołu ostrzy zamocowanych na wspólnej rękojeści. Na żadnym z tych wyrobów nie stwierdzono śladów liniowych równoległych do osi podłużnej, mogących sugerować użytkowanie ich jako ostrzy strzał.

¹ K. T u n i a, *Cmentarzysko kultury ceramiki sznurowej w Koniuszy, woj. Kraków*, w niniejszym tomie Spraw. Arch.

Ryc. 1. Koniusza, woj. Kraków. Narzędzia ze śladami użytkowania:

a — drapacz na wiórze; b — wiórowiec; c-e — ostrza sercowate

Tools with traces of use:

a — end-scraper on a blade; b — retouched blade; c-e — heart-shaped points

Takie same charakterystyczne zagładzenia zaobserwowano na 11 z 18 przebadanych przeze mnie analogicznych ostrzach sercowatych pochodzących z Żukowa, woj. Kielce².

Dla potwierdzenia moich obserwacji, z których wynika, że omawiane wyroby prawdopodobnie stanowiły narzędzia do cięcia, dodaję, że J. Tixier opisując ostrza z dwoma zadziornami i trzpieniem ze stanowiska w Bordj Mallala w Algierii podaje,

² J. Machnik, *Studia nad kulturą ceramiki sznurowej w Polsce*, Wrocław 1966 s. 236. tabl. XVII.

iż służyły one do przewiercania jaj strusich, czego dowodem są zaobserwowane przez niego zagładzenia partii wierzchołkowych oraz poprzeczne w stosunku do osi podłużnej narzędzi ślady liniowe³.

Kolejnym przedmiotem krzemienym z uchwytnymi makroskopowo śladami użytkowania jest wiórowiec z surowca czekoladowego posiadający wyraźne zagładzenia na wierzchołku oraz w partii piętково-ścączkowej (ryc. 1 b)⁴. Silny nalot na całej powierzchni uniemożliwia analizę mikroskopową, niemniej jednak zdaje się być pewnym, że narzędzie to służyło jako wiertnik, bądź też jako rozcieracz barwnika, który po stępieniu jednego końca został odwrócony i nadal użytkowany. Może to być jedno z ostatnich stadiów użytkowania narzędzia, o czym mogłyby świadczyć retusz krawędzi podłużnej częściowo zatępiający oraz oglądanie krawędzi przeciwnielegiej.

Uzupełniając niniejszą analizę powtarzam, że dotyczyła ona wyłącznie przedmiotów posiadających ślady użytkowania, niemniej jednak przejrzałam cały materiał krzemieny ze wszystkich obiektów cmentarzyska w Koniuszy, stwierdzając, że tylko w dwóch z nich zabytki były użytkowane. W niektórych więc przypadkach zmarłych wyposażano w nieużywane wcześniej wyroby krzemienne, być może specjalnie w tym celu sporządzane.

*Instytut Archeologii UJ
w Krakowie*

BARBARA DROBNIEWICZ

THE TRASEOLOGICAL ANALYSIS OF FLINT ARTIFACTS FROM THE CEMETERY OF THE CORDED WARE CULTURE AT KONIUSZA, PROVINCE OF KRAKOW

This paper deals with the traseological analysis of flint materials on the surface of which traces of use have been observed. The materials come from the Corded Ware cemetery at Koniusza. In the analysis the magnification $\times 40$ and $\times 100$ was used.

Feature 1 has yielded an end-scraper on a blade of chocolate-coloured flint with a flatly retouched scraping edge (fig. 1 a). Functionally this was a sort of a knife with a transversely retouched top which facilitated the cutting of soft substance.

Feature 3 has yielded 16 heart-shaped points and a retouched blade. Special interest claim the points, 14 of which had tops smoothed to varying degrees. These traces of smoothing are parallel to the transverse axis of the artifacts (fig. 1). This suggest that the points did not serve as arrowheads but instead were used in cutting soft substance. For this purpose either single points or sets of points attached to one handle were used. Traces of this kind were noted by the author on analogical heart-

³ J. Tixier, *Le campement préhistorique de Bordj Mellala*, [w:] *Cercle de Recherches et d'Études Préhistoriques*, Paryż 1976, s. 21.

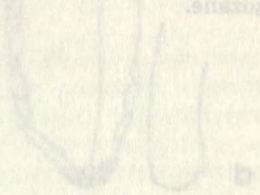
⁴ Wiórowiec ten znaleziono w płytkim zagłębieniu wypełnionym substancją koloru żółtobrazowego. Przeprowadzając analizę dyfrakcyjną rentgenowską H. Grabowski w Instytucie Geologii AGH stwierdził, że próbka pobrana z zagłębienia obiektu 3 zawiera ok. 20% ochry, próbka pobrana z kości z tegoż obiektu ok. 10% ochry, próbka z partii N obiektu 11 opisanego szczegółowo przez K. Tunię ok. 15% ochry.

-shaped points from Żuków. Points with two barbs and a tang from the site Bordj Mellala in Algeria are regarded by J. Tixier as being used in boring ostrich's eggs.

Another tool submitted to analysis was a retouched blade of chocolate-coloured flint (fig. 1 b). It served as a borer or grinder. When one of its ends became blunt, the tool was reversed and continued to be used.

Flint artifacts from other features of the Koniusza cemetery did not reveal any traces of use. This may indicate that in some cases the dead were furnished with unused flint artifacts, perhaps specially made for this purpose.

Instytut Archeologii i Etnologii
w Krakowie

BARBARA DROBNIEWICZ

THE ARCHAEOLOGICAL ANALYSIS OF FLINT ARTIFACTS FROM THE CEMETERY OF THE COPPER WARE CULTURE AT KONIUSZA, PROVINCE OF KRAKOW

This paper deals with the archaeological analysis of flint artifacts on the surface of which traces of use have been observed. The artifacts come from the Copper Ware Cemetery at Koniusza. In the analysis the magnification X 40 and X 100 was used.

Feature 1 has yielded an end-scaper on a blade of chocolate-coloured flint with a finely retouched straight edge (fig. 1 a). It is thought that this was a tool with a transversely retouched top which facilitated the cutting of soft substances.

Feature 2 has yielded 10 leaf-shaped points and a retouched blade. Special interest claims the points, 10 of which had two barbs and a tang (fig. 1 b). The traces of smoothening are parallel to the transverse axis of the artifacts (fig. 1). This suggests that the points did not serve as arrowheads but instead were used in cutting soft substances. For this purpose either the tang or one of the barbs attached to one handle were used. The kind of this kind was noted by the author's analytical method.

The author is grateful to Prof. J. Tixier for his valuable comments and suggestions. The author is also grateful to Prof. H. Grawert for his valuable comments and suggestions. The author is also grateful to Prof. J. Tixier for his valuable comments and suggestions. The author is also grateful to Prof. H. Grawert for his valuable comments and suggestions.